

FREMMEDARTSLISTE FOR UTSIRA KOMMUNE 2018

17.07.2018

Revisjon av tidligere Svarteliste fra 2012 og 2007

Fremmede arter på Utsira pr 2018

SAMMENDRAG

Utsira kommune var Norges første kommune med egen fremmedartsliste (svarteliste) i 2007.

En fremmedartsliste er en oversikt over fremmede arter som kan gjøre skade på vårt opprinnelige natur- og kulturlandskap. De fremmede artene er ofte introdusert fra andre kontinent via mennesker som prydplanter, parkfugler, eller ubevisst via handel, transport og ballast. Fra Utsira er vi mest kjent med kampen mot brunsnegl (*Iberia skogsnegl*) og forvillede frøskudd fra 70 tallets sitkagranplantninger.

Siden 2007 har det blitt tilført mer kunnskaper om fremmede arter som gjør skade og i desember 2011 fikk vi en egen handlingsplan i regi av Fylkesmannen i Rogaland.

Denne utgaven av fremmedartsliste for Utsira Kommune vil være oppdatert med tiltak for aktuelle arter som utgjør en trussel for Utsira sitt natur- og kulturmiljø, justert etter nasjonal fremmedartsliste 2018. Nye høyrisiko-arter siden 2007 er Parkslirekne, Kjempespringfrø og Japansk drivtang! Nye høyrisiko-arter siden 2012 er blåleddved, klustersvineblom, Spansk kjørvel, mørk jordhumle og ribbesåtemose. Bekjempede fremmede risiko-arter siden 2007 er: Villkanin. Bekjempede arter siden 2012 er: kjempespringfrø og hagelupin.

Spansk Kjørvel – Ny fremmed art til Utsira i 2018

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
BAKGRUNN	3
NYE VERKTØY OG DATASETT	4
Handlingsplan mot fremmede arter i Rogaland:	4
Fremmede arter i Norge 2018	4
Ny forskrift om Utsetting av fremmede treslag	4
Nasjonal pollinatorstrategi.....	4
OVERSIKT OVER FREMMEDE ARTER I UTSIRA KOMMUNE	5
Svært høy risiko: (SE)	5
Sitkagran <i>Picea sitchensis</i>	5
Rynkerose <i>Rosa rugosa</i>	5
Brunskogsnegl <i>Arion vulgaris</i>	6
Parkslirekne <i>Reynoutria japonica</i>	6
Platanlønn <i>Acer pseudoplatanus</i>	7
Buskfuru <i>Pinus mugo</i> (Alpefuru - flergreinet busk) <i>Pinus uncinata</i> (Bergfuru - enstammet tre).....	7
Canadagås <i>Branta canadensis</i>	7
japansk drivtang <i>Sargassum muticum</i>	7
Krypfredløs <i>Lysimachia nummularia</i>	8
Fagerfredløs <i>Lysimachia punctata</i>	8
Klistersvineblom <i>Senecio viscosus</i>	8
Spansk kjørvæl <i>Myrrhis odorata</i>	9
Ribbesåtemose <i>Myrrhis odorata</i>	9
Andre arter med svært høy risiko – men lite omfang/risiko på Utsira	9
Høy risiko (HI).....	10
Russeblåstjerne 'Scilla' <i>Othocallis siberica</i>	10
Lav Risiko (LO).....	10
BEKJEMPEDE FREMMEDE ARTER – FJERNET FRA UTSIRA	11
Kanin <i>Oryctolagus cuniculus</i>	11
Kjempe-springfrø <i>Impatiens glandulifera</i>	11
Hagelupin <i>Lupinus polyphyllus</i>	11
ETTERORD:	12

Fremmedartsliste for Utsira kommune 2018

REVISJON AV SVARTELISTE FRA 2012

BAKGRUNN

Utsira Kommune er pekt ut som verneverdig kulturlandskap i Norge i forbindelse med sluttrapport fra arbeidsgruppe. Bruun, M. et al. 1994. Verdifulle kulturlandskap i Norge. 4. Sluttrapport fra det sentrale utvalget. Vurdering og virkemiddel. Tilråding. - Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap,

som er grunnlag for kartdatasett 'verdifulle områder' i nasjonalt Arealis kart. som utvalg i vårt kart på www.fonnakart.no. Temakartet ligger under karttype 'Arealbruk'.

Utsira Kommune har prioritert arbeid med biologisk mangfold og kartlegging av rødlistearter og fremmede arter som gjør skade på biologisk mangfold i kommunen. Like etter at artsdatabanken.no lanserte egen svarteliste over fremmede arter som kan gjøre skade i Norge i 2007, så lanserte Utsira Kommune en egen svarteliste for Utsira.

Klipp fra første webutgave i juni 2007. Utsira Kommune fikk sitkagran inn på svarteliste fra 2008.

Se [presentasjonsfolder i Issuu utgave med snegledugnad på baksiden](#)

Svarteliste for Utsira kommune:

Antall fremmede arter i Utsira er ikke kjent. Den norske lista er uendelig med totalt 2483 arter inkludert flere hundre rustopper, forvillede insekter, bakterier, gallemidd, planter og fugler. Miljø og plansjef vil presentere alle sikkert påviste fordelt etter risiko for miljøet vårt.

Høy risiko (arter som kan gjøre stor skade vårt naturmiljø):

1. Platanlønn *Acer pseudoplatanus* - Utsira har ingen ville lønntrærbestander, alle er plantet ut. Frøspredning ingen fare på Utsira.
2. Hagelupin *Lupinus polyphyllus* - Plantet ut i vegkantfrøblandinger av U.K og er en trussel for viltvoksende kantvegetasjon.
3. Rynkerose *Rosa rugosa* - Trussel for viltvoksende roser (kanelrose o.l.) og negativ effekt på naturlig havstrands vegetasjon.
4. Iberiasnegl (brunsnegl) *Arion lusitanicus* - stort problem for hageeiere, fare for andre lokale sneglearter, gjør skade i gammel fyrhage. (gamle prydder)
5. Kanin *Oryctolagus cuniculus* - Rask spredning med flere kull, lager hull i bakken, tar urter og løker - trussel for biologisk mangfold

har forekommet, men er nå utdødd: Pinnsvin og Mink. Ikke 100% påvist på Utsira: Japansk drivtang, Amerikansk hummer, vasspest.

Ukjent risiko:

Striepegås <i>Anser indicus</i>	S	kun et funn 12. juni 2006
Canadagås <i>Branta canadensis</i>	Canada Goose S	Enkelte høst og vinterfunn
Bydue <i>Columba livia</i>	Rock Dove t	Regelmessig vår-sommer- høst. bredue slipp

Svarthyll/Rødhyll ikke ville?

Lav risiko:

Sølvkre *Lepisma saccharina* og klesmøll *Tineola bisselliella*,

Opprettet av [atle](#)
Sist endret 08.06.2007 13:21

Vi har bekjempet frøspredd sitkagran i kystlyngheia vår, hatt tiltak mot brunsnegl og kontroll med utsatt villkanin, i lang tid. Allerede i 2004 fikk vi gjennomslag for gjenlegg av veiskråninger med naturlig bevarte frøbaser i jord, i forbindelse med Norsk Hydro sitt veianlegg ut til vind- hydrogenanlegg. Etter ny handlingsplan fra Fylkesmannen i Rogaland 2011 og en nylig revidert fremmedartsliste fra Artsdatabanken i 2018, er det grunnlag for en oppdatering av vår egen Svarteliste for Utsira Kommune.

NYE VERKTØY OG DATASETT

Handlingsplan mot fremmede arter i Rogaland:

I desember 2011 fikk vi et nytt og godt verktøy i form av Handlingsplan med forslag til tiltak mot fremmede arter som gjør skade i Rogaland i regi av Fylkesmannen i Rogaland

Handlingsplanen kan lastes opp via Fylkesmannen sine sider på ...

<http://fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=69361&qmid=3557922>

Fremmede arter i Norge 2018

I juni 2018 fikk vi en revidert utgave av Fremmede arter 2012 og tidligere Svarteliste for 2007. En gjennomgang av samtlige fremmede arter som kan gjøre skade, fordelt etter risiko og fylkesutbredelse.

<https://www.biodiversity.no/fremmedartslista2018>

Fremmede arter i Norge 2018

Ny forskrift om Utsetting av fremmede treslag

Fra og med 1 juli 2012 er det gjort gjeldende ny forskrift der alle som skal plante fremmede treslag i pyntegrønt. Les mer om forskriften i regjeringen.no og [Direktoratet for Naturforvaltning](http://Direktoratet%20for%20Naturforvaltning). Forskriften gjelder også for leplantefelt, pyntegrønn-produksjon og andre betlantninger som involverer utsetting av fremmede arter i Norge.

Nasjonal pollinatorstrategi

I juni 2018 ble det lansert ny Nasjonal pollinatorstrategi, der man tar sikte på å øke antall pollinerende insekter for å sikre framtidig matproduksjon. Bedre oppvekstområder (stedegne pollenblomster) følge med på fremmede arter som mørk jordhumle. (brukt i drivhus). [Strategi \(pdf\)](#)

OVERSIKT OVER FREMMEDE ARTER I UTSIRA KOMMUNE

Presentasjon og vurdering av de arter som har svært høy risiko (SE) for skade og høy risiko (HI)

Svært høy risiko: (SE)

Sitkagran *Picea sitchensis*

FAKTA:

Opprinnelse: Nord-Amerika

Spredning til Norge: Statlig Skogreisning 1960

Spredning til Utsira: Planteprosjekt i skoleregi 1975-1985

Faktaark: [NINA](#) , [Artsdatabanken](#)

Bekjemping: [Statens Naturoppsyn](#), [Utsira Kommune](#) Dugnader

Kanskje en av de største trusler for den særpregede kystlyng- og stivgrassheia i kommunen. Utsira Kommune har siden tidlig 1990 tall drevet en aktiv strategi for å redusere omfang av dagens plantefelter og en aktiv bekjempelse av frøspredde skudd og trær. Nye skudd kan finnes over en kilometer fra nærmeste sitkaplantning. De eldste sitkagraner på Utsira er nå 50 år gamle og har en god frøbase. Vi har sett at på enkelte lokaliteter så det har blitt etablert tett småskog i 20-30 meter omkrets av plantefelter. I verste tilfeller, uten tiltak og aktivt beitetrykk, kan Utsira være skogkledd i løpet av 150 år.

I 2018 ble det igangsatt en større rydding av kommuneskogen i Austremarka. Vi har også årlige lyngsviinger for å ta knekken på små frøspredde siktaplanter.

Rynkerose *Rosa rugosa*

FAKTA:

Opprinnelse: Øst-Asia

Spredning til Norge: Prydbusk i park ca 1900

Spredning til Utsira: Havstrand etablering ca 1940, senere brukt i som hekk i hager og off anlegg bla Dahmsgård. (Muligens tidligere etablering via Fyrhager)

Faktaark: [Dir. for Naturforvaltning](#), [Artsdata](#)

Bekjemping: [Statens Naturoppsyn](#) , [Bioforsk](#)
Tilskrive hageeiere

En hardfør og salttolerant rose som kan spre seg godt på lysåpne steder som vegkanter og havstrand. Største trusselbilde på Utsira er ødeleggelse av våre små flekker med strandeng.

Brunskogsnegl *Arion vulgaris***FAKTA:****Opprinnelse:** Frankrike**Spredning til Norge:** Spredning nordover i Europa m plantejord og planterester 1988 til Norge**Spredning til Utsira:** Infisert jord ved flytting av planter fra Stord/Haugalandet. Først påvist 2003**Faktaark:** [Artsdatabanken](#)**Bekjempning** [Bioforsk](#) , [Aftenposten Nemaslug](#)

Dugnader – kampanjer mai/september

Utsira Kommune har hatt flere opprop og snegledugnader for å bekjempe utbredelse på Utsira. Man er avhengig av at hageeiere i de mest belastede områder går sammen om en felles dugnad. Pr 2017 er det gjennomført 3 runder med nemaslug til alle gårdene på Utsira. Kampanjen ledsages via en egen dugnadside på facebook. Lukket gruppe på <https://www.facebook.com/groups/1166300016747339/>

Parkslirekne *Reynoutria japonica***FAKTA:****Opprinnelse:** Japan, Øst-Asia**Spredning til Norge:** Det sies at det er kun et individ som er overført til Europa i 1825, vill i Norge 1910**Spredning til Utsira:** Ukjent. Kan ha kommet med fyrhage-flytting, vill på få (3-4) lokaliteter siden 2000?**Faktaark:** [NTNU](#) , [Artsdatabanken](#)**Bekjempning:** Statens Naturoppsyn Tilskrive

Spres først og fremst via rydding i hager og kasting av jordhauger ut i marka. Parkslirekne er en skummel art som trives godt i våre kyststrøk og kan vokse opptil 0,5 meter i utbredelse på ett år! Urten vokser også godt i høyden og omfang av spredning kan man se når man kjører langs RV i Sveio.

Platanlønn *Acer pseudoplatanus*

Platanlønn CC Mark A Coleman

FAKTA:**Opprinnelse:** Sør og Mellom-Europa**Spredning til Norge:** Parktre fra 1600-1700 tallet. Platanlønn blir større og har større blad**Spredning til Utsira:** Ukjent**Faktaark:** [SABIMA](#) , [Artsdatabanken](#)**Bekjempning:** [Statens Naturoppsyn](#)

Utsira har ikke egne bestand av edelløvskog så spredning ødelegger ikke for naturlige Spisslønn-bestander som finnes på Vestlandet. Men Platanlønn trives godt i vårt klima og oppnår frø allerede etter ti år. Mange skudd vokser opp fra frø på Utsira. Norsk spisslønn har flere spisse kroker på blad og mindre størrelse på blad

Buskfuru *Pinus mugo* (Alpefuru - flergreinet busk) *Pinus uncinata* (Bergfuru - enstammet tre)**FAKTA:****Opprinnelse:** Sør og Mellom-Europa**Spredning til Norge:** til Jær-strendene i 1860**Spredning til Utsira:** Ukjent? Muligens allerede 1921 i første plantning v Børge. Rest i planteprosjekt 1970 tall?**Faktaark:** [Artsdatabanken](#)**Bekjempning:** Hogst og rydding av villskudd.**Trussel Utsira** – Gjengroing av kystlynghei**Canadagås *Branta canadensis***

Utsira har ikke naturlige bestand av Candadagås (5-10 funn), Stripegås (1funn) eller Mandarinand (1 funn). De fleste funn utenfor jakttid. Vi vil oppfordre om skyting av slike fremmede arter dersom disse opptrer på Utsira i jakttid fra august-desember.

japansk drivtang *Sargassum muticum*

Sett drivende skudd i havnebasseng fra ca 2008. Påvist for første gang i Småvågane i juli 2012 T.Berge

Fakataark: [Artsdatabanken](#)**Bekjempning:** Nærmest umulig å bli kvitt men kan redusere bestand via dugnader

Krypfredløs *Lysimachia nummularia*

Ikke nevneverdig omfang av spredning av art. Litt spredning på søppelplass. Se fagerfredløs

Fagerfredløs *Lysimachia punctata*

Hissig art på Utsira med store bestander på Myre og ved trafo på Austrheim. Vanskelig å bli kvitt. Spredd fra gamle hager.

FAKTA:

Opprinnelse: Asia, mellom og nordeuropa

Spredning til Norge: ukjent fra ca 1865 Bergen, Akershus

Spredning til Utsira: ca 1960, nå. store ville bestand ved Lyshuset og langs veg på Aust

Faktaark: [Artsdatabanken](#),

Bekjempning: spres med rotskudd, dekke til med duk, tilskrive hageeiere

Klistersvineblom *Senecio viscosus*

Hissig art på Utsira med stor spredning siste fem år. Arten kan konkurrere ut lokale ettårige åkerugras og ta over grøftekantene på Utsira.

FAKTA:

Opprinnelse: Vest-Asia, Mellom- og Sør-Europa

Spredning til Norge: 1813 Drammen, 1960 RO

Spredning til Utsira: ca år 1990? Sikkert funn august 2012 Atle Grimsby

Faktaark: [Artsdatabanken](#),

Bekjempning: Ettårige planter. Viktig å fjerne planter før de får frøskierm.

Spansk kjørvel *Myrrhis odorata*

Ny art på Utsira i år. Funnet i hage-motting på Kvalvik. Arten kan vandre ut i fuktenga og ta over vokseplasser til stedege urter i enga.

FAKTA:

Opprinnelse: fjellstrøk i Mellom- og Sør-Europa.

Spredning til Norge: 1827 Bergen, 1880 RO

Spredning til Utsira: 2018 Kåre A Lye

Faktaark: [Artsdatabanken](#).

Bekjempning: Flerårig plante som kan spres på flere ulike måter. Viktig å fjerne planter før de får frøskjerm.

Ribbesåtemose *Myrrhis odorata*

Første mose på fremmedartslista. Vokser selvsagt på Utsira. Fortrenger andre moser og hindrer frøsetting for andre arter som trenger åpen jord til frøene sine i Kystlyngheia.

FAKTA:

Opprinnelse: sørlige Afrika, Sør-Amerika, Australia og New Zealand

Spredning til Norge: 1978 Hordaland

Spredning til Utsira: 2015 Atle Grimsby

Faktaark: [Artsdatabanken](#).

Bekjempning: Fjernes fysisk

Andre arter med svært høy risiko – men lite omfang/risiko på Utsira

Pollpryd *Codium fragile*

Blåleddved (en busk i Merkeskogen)

Kurvpil

Bulkemispel

Harlekinnmarihøne (enkeltfunn)

Høy risiko (HI)

Russeblåstjerne 'Scilla' Othocallis siberica

Russeblåstjerne CC
Hermann Falkner, Østerrike via CC flickr.com

FAKTA:

Opprinnelse: Sør vest Russland til Tyrkia

Spredning til Norge: 1884 Slottshagen Oslo

Spredning til Utsira: ukjent. Trolig først i fyrhagene. Mindre skade ved spredning på Utsira. Truer ikke rødlistearter.

Faktaark: [Artsdatabanken](#),

Lav Risiko (LO)

Klokkeblåstjerne

BEKJEMPEDE FREMMEDE ARTER – FJERNET FRA UTSIRA

Kanin *Oryctolagus cuniculus*

Har tidvis vært et stort problem på Utsira to individ ble til 30 på noen få år. (2003-2009) Viltnemda i Utsira Kommune har tatt hånd om kontroll med villkaniner. Tamme kaniner skal avlives og ikke settes ut i vill natur. Det finnes ikke naturlige fiender på Utsira. Faktaark: [Artsdatabanken](#) (har kun med Fedjebestand)

Kjempespringfrø *Impatiens glandulifera***FAKTA:**

Opprinnelse: Østre deler av Himalaya

Spredning til Norge: til Europa i 1939 og først kjent vill i Norge fra 1930

Spredning til Utsira: Kun kjent fra en hage i Nordvik i 2010. Overvåking av hage og plukk av blomsterstander før frøsetting.

Faktaark: [SABIMA](#) , [Artsdatabanken](#)

Bekjempning: [Statens Naturoppsyn](#) Tilskrive hageeiere

Hagelupin *Lupinus polyphyllus*

Siste hagelupin på Tednevik i 2018

FAKTA:

Opprinnelse: Nord-Amerika

Spredning til Norge: 1831 til Botanisk Musum og først kjent som forvillet fra ca 1940

Spredning til Utsira: Ukjent (ca 1940 til Rogaland). På Utsira var det mye hagelupin som ble spredt i frøblandinger rundt Siratun, Sirakompasset og Sjøppelplassen. Overvåking og plukk av blomsterstander før frøsetting, har fjernet art fra Utsira. Kjent fra 2 private hager på Austrheim.

Faktaark: [SABIMA](#) , [Artsdatabanken](#)

Bekjempning: [Statens Naturoppsyn](#), Utsira Kommune fjerner planter før frøspredning ved Sirakompasset og Tednevika

ETTERORD:

Fremmedartsliste for Utsira Kommune er ikke utfyllende men, viser viktigste problem-arter for vårt natur/kulturmiljø. Vi oppfordrer hageeiere å være observant på fremmede arter som kan bli framtidige problemarter på Utsira. Oppfordrer også folket på Utsira til å delta i fellesdugnader for å hindre ytterligere spredning av Arter som brunskogsnegl, sitkagran-skudd og japansk drivtang.